Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én népemet, mondja a ti Istenetek.

Így olvassuk a próféta szavát ma, a vigasztalásnak szombatján. Jeruzsálem elpusztult, Izrael számkivetésbe ment, tengerenyi könnyet ontott a hazátlan nép egykori boldogságának omladékai felett. A fogságba vitt Izrael nyögt keserves emlékek mardosták: látta Istent szentségében, látta az imádó tömegeket, látta porba omlani ragyogóan szép templomát, hallotta ősatyáinak véres jajszavát, bilincsbe vert kezekkel s téprő fájdalmai emlékekkel, miként vigasztalta meg nyögt a próféta vigasztalódásra vágyó szavai, ugyanígy? (אנו אנשי) ?! Ő nem, nem tudott azok nem akart vigasztalódni; mit neki vigasz, ~~templomot~~ templomot építtet vele, fogát sem verhet ismét, de legyilkolt szeretteit nem fogja többé kebelére szorítani! Hétszázötvenöt megújult Jeruzsálem prózaos emlékű pusztulása napját, s utána minden ezen időben meg is hallgatjuk a próféta vigasztaló szavát. Igen, meghallgatjuk s vigasztalódunk is, magyar könnyen, hiszen évszázadok keserves fájdalma a mai zsidónak az, amit apáink telkét prófétte. Szokásból elsírjuk, elsírjuk a gyászdalokat, szokásból elsírjuk s megfizetjük a vigasznak szórdatát, de vajon át is érezzük-e az egy nánust megadnak, oh Izrael, csakugyan nincs mit bánnod? Jeruzsálem miatt, igazán oly könnyen találod meg vigasztaló a szabály hasonai fölött? Nincs szükséged semmiféle tanítassa már, amit az egy templomból folyó pó tizenszlopokat lángbetűi hirdetnek nekünk? Kedvezőm nem az a nagybeteg, aki végtelen fájdalomban kínos jajgatásba tör ki, de meg fölt nem ujjé a szemeivel a szegzulásra, de annak a betegnek itélt már a halála órája, aki érzéketlen tompultsággal merengi szemeit, ki nem érez már semmi fájdalmat, ütere nem ver, szíve lassan dobog, közeledik az utolsó dobbanásokhoz. A vigasznak szombatja Izraelnek az ütere; Izrael beteg, szíve lassan működik, ütere nem ver, érzése megfurnik, Izrael mi lényen veled? Csakugyan nem fáj sehol semmi? Kicsoda, nem jutott meg emiére Izrael, a szenvedőket nem érzi, amint hogy szeretteiden másoknak a bajait nem érzi az ember, legfeljebb csak önzőn szeretettel lehet ivántunk szép könnyen nyughat szemükre vigasztalót is, de a jelennek bánata hat nyomatékos erőre melynek szépségű fájdalmában szépelem a vigasztalódásra. Tudjátok miért? (אנו אנשי) Jeruzsálem azért pusztult el, mert megszűnt az emberek köze. Korunknak embere nem tud vigasztalódni, mert nem tud szenvedni. Szokásból elzengi az ősi szándalokat, melyekbe nem önti a jelennek érzését; szokásból meghallgatja a próféta vigasztalását, melyszámban nem hatol a szívbe, mert nem fogadja be a jelennek fájdalma. Szégyenlős-e szemeiti? Szabadulása napjat a jelennek könnyeitől? Úgy hadd tárjon szét szívetekben a jelennek bánata, fogadjátok be a mai nap tanítását, mely önzőn kimondja a fájdalom okát, s mely erőgyűjtő szeretettel nyújtja a szegzulás balzsamát. —

I) Midőn Izrael ősi földi dicsőségét romba dőlve látta, (אנו אנשי) az az ősi prófétákhoz ment Istenhez, hogy megvigasztalják a népet, de a nép nem akart vigasztalódni, (לא) Élnek Hosea lépett a nép elé s mondá: vigasztalódjatok, lesz még termő harmat

Izrael számára; [illegible] de a nép azt felelte:
hiszen minap még azt mondottad: megverte az Isten Ephraimot, elszakadt a pártoktól
nem kaz többé prémisekről; [illegible] mellyik szavadnak higgyünk
mellyik jóslatodban tudjuánk most megbízni? [illegible] Ámós. Isten próféta állt a nép elé s mondá,
így szólt az Úr: Vigasztalódjatok,
így szólt az Úr: de a nép válaszolá: hiszen minap még azt mondottad: él-
vedetek ti mámorotok is zajatok, [illegible] mellyik szavadnak higgyünk
most? Ámos próféta jött hát az Úrtól a
mondá: vigasztalódjatok, fel fogom a nép állítani dávid omladott sátorát; [illegible]
de a nép mondá, hiszen minapában még azt hirdetted:
omladott a naplók, nem fogják többé felállítani, [illegible] mellyik szavadnak
higgyünk hát? Így jöttek egymás után az ómes próféták de egyikről sem fog-
ott el vigant Izrael. [illegible] a próféták Isten elé lépnek
panasszúlkal, aki szomorúan mondá: [illegible] Isten velem, meg-
szűnt vigasztalnyik őket, [illegible] a népet jó szemmel, mámoros élettel, szilárdan álló házakkal vigasztalni
velem vigasztaljátok őt, megláthatók, megszépül a nép. – Megértettétek itt a Nálunk
szavát? Hosea jó szemét, Izrael mámorító italát, Ámosz ~~[illegible]~~ nép
naplókat igézi
a népnek, mely azokkal minden fájdalmában meg is találta volna vigasztát,
csakhogy egyszerűen nem bízott más a prófétáiban, nem hitte el nekik,
hogy amaz; csalódás után oly könnyen fog földerülni a jövőnek napja; pontos az
igézettel nem fog vigasztalódni a nép, ha évszázadait okaszítják, így hitet nélkül
szetek lelkébe, vigasztaljátok őt ne amazzal igézettel, hanem szemmel
Pedig hát, nézzetek végig a mi korunkon, sokszor szemére hányták más korunk
nak az amazzal igézettel, de igazság szerint előttünk, ha elképzeljük
azt a sokszor valót, hogy vitka a kivétel aki bármely vezetőjére vagy lelki
fájdalomra, ne lelné föl vigasztalódását amazzal igézettel; mégis a legrettenetes
családi élet is megvan immár mételyével; hamar megvigasztalódik a szemünk mi-
lyen halálon, hamar megbékül a hitvesi szív fájó vesztésén, ha kellő amazzal igézettel
marad vissza téve; hogyne vigasztalódnék meg Izrael a lelkiismeretlen okozta
fájdalmaiban, miként bánkódnék Izrael a vallásközönségen ütött sebek miatt,
ha megláti hárpottlását földi javakban? Igaz fájdalom ott van, ahol amazzal
gondolkodnak párosul, szinte szerencsés ott lelki el a szivek, hol amazzal vesz-
ség okozz bánatot, ok jertek ti Próféták, korunk az élet fájdalmára nem talál
vigasztalódást, jertek te Hosea, igézzel jó szemmel, jer te Izrael, igézz mámo-
rító élettel, jer te Ámosz, igézz díszes palotákat, nagyot valóvott a ti koro-
lok óta az idő, ma megtudjátok vigasztalni Izraelt! Ám a próféták nem
fognak föltámadni többé, de a mai napban megnyilatkozik Isten, mondván:
díslakozz bár végnélküli amazzal álmában, a földi lét kínjaiban csak így
találod meg vigaszod, [illegible] ha velem akarsz vigasztalódni, ha meg-
tudsz kimi is. Mert csodálatos, s bizony ez a mi legnagyobb bajunk, a mai Izrael-
nek vallása van, de nincs hite; nézzétek csak, e hétben megdöbbenve egy no-
mazi tapasztalásom, váratlan idegen hitsorsos jött be hozzám; miután

átlépte a küszöböt, ugyanaz az ősi szó az apostolok emlékezetébe, mely szívesen
ébreszteti benneem szívta szép megjelenése, hogy galambszárnyakat szerezni
nekem galambot szelíd tekintete. Tudatosodásomra elmondta, hogy nem olyasféle
mint amilyennek látszik, ezért sok napokat látott, boldog volt, de megfordult
szorzásnak kezdte, csapások érték, lenyomta, gazdag rokonsága nem akarja most
ösmerni, dolgozni már nem tud, kolduláshoz kényelem. Vigasztalni kezdtem őt,
vigasztalni Isten gondoskodó igazságával, azzal a megnyugtató erővel hogy Isten akarja így; szóltam neki hallgatott végig, azt hittem galambot tekintetében
hogy szívéhez hatottak szavaim, de ismét megszólalt ugyanezt ugyanazt mondva: de
mit törődik én velem Isten, az ezeresek nyomorát nem látja az Isten. Szemeimben
könnyekkel mondám, [illegible] csak azért pusztulok el annyiszor
most emberei nem látják, most nem tudják, mit jelent az: kimi! Mi történt vele
óta, nem tudom; de amit tudok, hogy ha megszólaltak szavaimat, úgy ma már
boldog megnyugvással járja vándorutait. – Tekintsetek bele szívekbe, vizsgáljátok
érzelmeiket s kérdezzétek magatokat: tudtok-e kimi? Kimi úgy, hogy ne lássátok
éltetekben legparányibb jelenége sem, amit Istennek akarata ne tudnátok
visszavezetni? Hiába kivelkedtél vallásosságoddal, hiába igyekszel bizgó magoddal
megszeretkezni mindazt, amit szeretőt s ugyanattól kivan a törvény, el kell
szívedbe kell fogadnod az Istent, most szomorúságnak ülőhelye lesz az
élet fájdalmában, ha nem akarod, vagy nem tudod elkimi ezt, hogy a te élted
fonalát is szeretettel tartja s igazgatja az Isten. Izrael nem tudott ezzel megvigasztalódni prophétáinak anyagi áldást ígérő jóslatában, de Istennel szívben
megtalálta vigaszát a mai Izrael szenvedő lélekkel vonszolja a földi lét igáját
most csak anyagiakban keresi vigaszát, de kimi képtelen. Még ha mértetlen szerencsapások tengerje vonul is el fölötte, megtörik úgyan fájdalmas bizgó
keresése s tán ugyanúgy veszi Isten nevét is, de fiszelpecsek csak meg, míg a látszólag legjámborabbnak műlelkűsége sem tudja Isten segedelmét megcsalatni minden
kétkedés nélkül. Nehéz az élet? fájok a csapások? Tévedés szemeitek nézzétek körül. [illegible] hogy mennyi fokozd vigasztalásra? [illegible] Egy
vigasz van csak számunkra e földön: Isten, nélküle, bár feltöltve szemek
palotáid, vigasztalan e földi lét. –

Kedveszim! Szóltunk mondják [illegible] Isten csak
akkor fog megváltani Izrael számára, hogy más olyan legyen a
vége, hogy betegszívére hatni fogunk szemeimi de nem találnak magyarázatot.
Mit jelent a szótok e mondása? Oly idő be nem következhetik soha, hogy
orvos vagy betegnek hatni szándoka, vagyon mit gondolhattak ezzel a
szótok? Izrael a halhoz hasonlítottak; miként a hal, melynek elemeit a víz, szüntelen a vízben él, teljes mértékben élvezheti elemének végtelenül bőségét s megéri ha elszakad az ége s kellemi szerint az áldó eső
kiszárad a halak fogyatkoznak a vízből s rovásagva kapkodnak egy egy csöppecskéért, úgy Izrael is vallásunk népe, bölcsőtől koporsóig szünhelemit bármerre
fordul folyvást keresi s fogadja vallásunk törvénye s megéri ha elszakad szívétől az Ég, rovásagva [illegible] szivét Hitnek élő szemeiért. Izrael beteg,
mindinkább fogynak a halak, az őszinte igaz hit szerencsének mindszétszéjei,
míg nem pusztultak ki egészen, van még számodra erőgyűjtő halaknak van még a megváltó erő, vannak még olyanok, kik alá nem

maradnak a pusztulás hullámaiba, ha elborult fölöttük az Ég, hanem örömkönnyekkel nyitják meg szivüket a kiket jótékony égi harmatcsöppek eddig fiszelgettek meg erős boldogságát, csodálják meg azokat a békés nyugalmat, mérték-nap lesznek olyanok-azoknak a türhetetlenségét a szomorúság napjaiban, tőlük tanulhatják meg, ha vigasza lesz szükségtek, hogy ~~Isten~~ aki szemszálam sorsai fölött kivetté a számkivetett magyarok (sic) egyszer szépemmel találjuk meg a vigaszt, örökké (sic) időkre maradó e szavakban, mert „[illegible]” [illegible] elszárad a fű, elhervad a virág, földi élveret nem lehet állandó, földi javak nem nyujthatnak vigaszt, egyedül Isten szava marad meg örökké, az vigasztal s boldogít.

Amen

Upsalban 1897. augusztus 14.

[illegible]

Upsala 1920. július 31.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ven/3/424